

УДК 37.013:316.6]:005.336.2

Канюка Інна Олександрівна

кандидат психологічних наук,

старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Інститут людини

Київський Університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

i.kaniuka@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9654-6459

Сердюк Людмила Сергіївна

магістр кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

Інститут людини

Київський Університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

lsserdiuk.il13@kubg.edu.ua

«LANGUAGE COACH» – ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація. У статті представлено опис науково-практичного проекту, спрямованого на розвиток крос-культурної компетентності у студентів Київського університету імені Бориса Грінченка. Розкрито механізми формування та розвитку крос-культурної компетентності серед студентської молоді, а також теоретично досліджено структурні компоненти вище зазначеної компетентності з метою подальшої успішної адаптації особистості в процесі міжкультурної комунікації. До таких компонентів належать: чутливість до міжкультурних відмінностей, здатність адаптуватися до інших культурних середовищ та лінгвістичне розуміння. Розроблено та апробовано інтерактивний інструмент формування та розвитку крос-культурної компетентності, авторський персональний щоденник «Language coach». Описано зміст принципів та рівнів представленого інструменту. До даних принципів віднесено принципи усвідомленого навчання та свідомого вибору, взаємодії, позитивного налаштування, творчості, рефлексивності, самомотивації та готовності діяти, самоменеджменту та моніторингу, активної та продуктивної дії. Розкрито зміст коучингового, інтерактивного, креативного, діяльнісного та рефлексивного рівнів запропонованого авторського інтерактивного інструменту. Розкрито особливості лінгвістичної та соціокультурної складової зазначеного інструменту. Описано наповнення та специфіку завдань, розрахованих на 21 день ведення щоденника. Тривалість проекту: лютий 2017-грудень 2018 рр. Апробація інтерактивного інструменту відбулася у період I семестру 2018 навчального року. Учасниками стали студенти 2-го курсу, у кількості 20 осіб, спеціальності «Психологія», Інституту людини КУБГ. У статті детально представлено формат організації та реалізації проекту, взаємодії з його учасниками. За результатами кількісних та якісних показників емпіричної частини створено психологічний портрет користувачів. Виявлено переваги та недоліки даного інструменту.

Ключові слова: крос-культурна компетентність; транскультурність; коучингова складова; лінгвістична складова; соціокультурна складова; навчання; рефлексія; самоменеджмент

Актуальність дослідження. Крос-культурна компетентність, тобто налагодження комунікації відповідно до локальної специфіки, як на рівні лінгвістичного порозуміння, так і на рівні соціального, культурного, геополітичного контексту – це необхідна компетентність на сучасному етапі розвитку особистості в умовах професійної та навчальної діяльності. Незалежна неприбуткова дослідницька група Institute for the Future (США, 2011) у результаті дослідження змодельовала список із одинадцяти компетентностей, в якому крос-культурна компетентність або, транскультурна компетентність, посідає 4-те місце. Цими ж дослідниками дана компетентність трактується як крос-культурність, тобто здатність, яка забезпечує діяльність особистості у будь-якому середовищі, в якому вона опиняється, за рахунок швидкої адаптації та внутрішньої готовності до ефективної взаємодії з учасниками процесу. Дана

компетентність має міждисциплінарне значення, оскільки базується на межі філології, культурології, історії, географії, соціології, філософії, політології та психології [3].

Зміст крос-культурності включає в себе мовні навички, здатність пристосовуватися до мінливих обставин та критично сприймати та реагувати на нові контексти. Успішність взаємодії у межах цих різноманітних груп залежить від уміння ідентифікувати та обмінюватися точками дотику (спільні цілі, пріоритети, цінності), які виходять за рамки відмінностей і дозволяють будувати стосунки та ефективно працювати разом.

Вітчизняними дослідниками було виділено такі складові крос-культурної компетентності (Орлова О.В., Доній В.С.): лінгвістична складова: знання лексики, фразеологічних висловів, особливостей традицій, звичаїв, граматичних структур; навички; вміння. Культурна складова: загальні відомості про географічне положення, природні умови, відомості про державний устрій, про базові категорії культури (часу, простору, влади), про систему цінностей, етно-соціально та культурні настанови, соціокультурні особливості вербальної, невербальної комунікації. Наприклад, Е. Гріффін виділив такі складові крос-культурної компетентності: знання, мотивація, вміння, прихильність [4].

Дослідниками Хаммером, Гудікунстом та Вісеманом (1980-1990 роки) у вивченні «міжкультурної ефективності» було сформовано трифакторну модель міжкультурного ефекту, що включає в себе: здатність керувати психологічним стресом, здатність ефективно спілкуватися і здатність встановлювати міжособистісні відносини [1]. Пізніше робота Чена та Старостоти (1990-2000 роки) показала, що міжкультурна компетенція включає в себе три пов'язані виміри: чутливість, обізнаність та вміння. Чутливість відноситься до здатності індивіда зрозуміти і оцінити культурні відмінності. Поінформованість пов'язана зі здатністю розуміти, як культура впливає на мислення, поведінку та взаємодію. Вміння відображені в ефективному спілкуванні та міжкультурній взаємодії [1]. Мацумото і Хван (2013) визначили 10 загальнолюдських тестів, які передбачали адаптацію до нових культурних середовищ. Ці тести в основному зосереджені на індивідуальних особливостях. Такі риси, як емоційна стійкість, гнучкість, відкритість, гострота сприйняття, соціальна ініціатива, співпереживання та толерантність до неоднозначності.

На сьогоднішній день дослідження крос-культурної компетенції зосереджується на чутливості до міжкультурних відмінностей та здатності адаптуватися до інших культурних середовищ (Хансен, Пептоне-Арреола-Роквелл, і Грін) або рефлексивне усвідомлення культурних впливів на думки та поведінку (Chao, Okazaki & Hong). Решта у цьому питанні розширюють сучасні дослідження, вивчаючи критичну роль методознавства культури в міжкультурній компетенції. Компетентні крос-культурні люди - це ті, хто активно використовують свої мета розуміння культур, щоб керувати різними вимогами, дотримуватися їх особистих цілей та створювати особисту нішу в багатокультурних ситуаціях (Chiu & Hong) [1].

Однією з головних складових крос-культурної компетентності є лінгвістичне розуміння, тобто коректне використання мовних засобів у комунікативних ситуаціях. На даний момент в Україні активно займаються проблемою формування та розвитку лінгвістичного розуміння портал «Громадський простір», а саме проект «Lingva.Skills» та British Council (Україна). Наприклад, соціальний проект вивчення іноземних мов «Lingva.Skills» зібрав понад 2 млн. заявок від українців протягом чотирьох місяців і став найпопулярнішим освітнім проектом в Україні. Потенціал охоплення проекту – до 10 млн. осіб, люди від 25-ти до 45-ти років [6]. EF English Proficiency Index було досліджено рівень знань англійської мови в 88-ти країнах світу, за статистичними даними Україна знаходиться на 43 місці (2018) [2]. Вище зазначена статистика є важливим показником того, що в українському суспільстві є нагальна потреба у вивченні іноземної мови та

формування крос-культурної компетентності в умовах інтеграції в європейське суспільство, та набуття європейських цінностей. Для виховання європейської свідомості та успішної інтеграції необхідне створення спільного простору, а умовою для цього є успішний діалог та порозуміння, що включає в себе лінгвістичні та міжкультурні складові. Проаналізовані вище освітні програми пропонують освітні послуги з вивчення навчального матеріалу, невраховуючи бачення загальної концепції крос-культурної компетентності. Також, упускається важлива складова – особистісна, де наявна велика перепона, а саме мовний бар'єр та психологічна неготовність до опанування іноземною мовою. Адже, вивчення іноземної мови – це індивідуальний процес із різною динамікою, який вимагає специфічного підходу, що враховує положення самоменеджменту, психологічної самопідтримки в рамках культурного контексту.

Для вирішення проблем, пов'язаних із складністю вивчення студентською молоддю іноземної мови, ми пропонуємо інтерактивний інструмент, персоналізований щоденник вивчення іноземної мови «Language coach», який стане стартовою платформою та підтримуючим механізмом для формування та розвитку крос-культурної компетентності у людей від 18 до 45 років.

Завдання, які входять до змісту «Language coach» мають наступні рівні розвитку, а саме:

–коучинговий – цілепокладання в розрізі формування даної компетентності, технологія самоменеджменту для індивідуального моніторингу вивчення іноземної мови, що практично регулює та контролює процес;

–мотиваційний – підтримуючий механізм, що постійно нагадує про важливість поставленої цілі на попередньому рівні;

–інтерактивний – завдання навчального характеру, що базуються на інтересах користувачів, виконання вправ мають викликати бажання до вивчення. Також ця складова містить елементи ігрової форми, що знімає напругу перед виконанням зазначених завдань;

–креативний – спонукання до власного пошуку нових шляхів розвитку складових крос-культурної компетенції завдяки творчій діяльності;

–діяльнісний – формулювання демонстрації обізнаності про себе як про культурно обумовлену людину з мовами, інтерпретаціями і повсякденними звичками, сформованими своїм загальним життєвим досвідом та спонукання налагодити комунікацію з людиною, яка є носієм іноземної мови;

–рефлексивний – рекомендації до рефлексії, щодо своїх реакцій на мовні, культурні, ідеологічні відмінності; елементи технік саморегуляції.

Додатком до інструменту «Language coach» є діалог в соціальній мережі Telegram для користувачів даного продукту, що дає можливість учасниками ділитися власними результатами та виконує функцію соціальної підтримки. Зазначений інструмент розроблений на засадах психологічного знання та маркетингових технологій, адже продукт має бути якісним з точки зору змісту та дизайну.

Основною метою статті є висвітлення механізмів розробки та апробації інтерактивного інструменту формування та розвитку крос-культурної компетентності, авторського персонального щоденника «Language coach» серед студентської молоді Київського університету імені Бориса Грінченка.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання**:

1. Проаналізувати та охарактеризувати поняття крос-культурної компетентності;
2. Виявити компоненти формування та розвитку крос-культурної компетентності;
3. Описати теоретичне підґрунтя для створення «Language coach»;

4. Представити макет та результати апробації «Language coach» для формування та розвитку крос-культурної компетентності;

5. Описати психологічний портрет користувача «Language coach».

Шляхами реалізації мети та завдань дослідження є: вивчення науково-теоретичного підґрунтя особливостей формування та прояву крос-культурної компетентності; опис розробленого макету «Language coach» зі спеціально підібраними та апробованими матеріалами, що спрямовані на стимулювання набуття крос-культурної компетентності. Опис результату впровадження в освітню сферу розроблений продукт.

Виклад основного матеріалу. В основу інтерактивного інструменту «Language coach» покладено психологічний феномен «21-40-90», що пояснює набуття нової звички, яка з'являється за 21 день, до 40-го дня руйнуються попередні зв'язки, якими людина перестає користуватися в зв'язку з появою нової звички. А якщо подолані 90 днів, то нова звичка стійко входить в життя, дія відбувається автоматично. Це пов'язано з формуванням і руйнуванням нейронних зв'язків у мозку. Тому, завдання «Language coach» розраховані на 21 день. Також, однією зі стимулюючих ефектів набуття нової звички є спільна робота в парі або в групі [5].

Структура щоденника має двовимірний характер.

Перша частина структури відповідає коучинговим принципам та складається з:

I. Усвідомленого навчання та свідомого вибору. Цьому сприяють договір між щоденником та користувачем, який завіряється підписом, методика прийняття рішення «Квадрат Декарта», технологія постановки та формулювання цілі «SMART», «Шкалювання досягнення цілей».

II. Взаємодії. Щоденник має ефект співпраці, цьому сприяє чітка інструкція, завдання сформульовані так, ніби щоденник «спілкується» з користувачем.

III. Позитивного налаштування. Кожен день починається мотивуючою цитатою та закінчується психологічною технікою «Вдячність собі», «Вдячність світу».

IV. Творчості. Малювання, що виступає як техніка усвідомлення своїх можливостей і оточуючої дійсності, як спосіб моделювання та вираження внутрішнього потенціалу. Арт-техніка «Колаж мрій» для візуалізації.

V. Рефлексивності, що включає в себе аналіз виконаної роботи у «Language coach». Дана частина виконується кожного дня та має назву «Підсумок дня». Аналіз досвіду діалогу з носієм мови.

VI. Самомотивації та готовності діяти. Цьому сприяють вправи театральних практик (розігрування діалогу з другом або самостійно). Вправа на дослідження біографії людини, що тебе надихає.

VII. Самоменеджменту та моніторингу. Планування та моніторинг, цьому сприяє блок «To do list», що створений на основі «Матриці Ейзенхауера» та щотижневе планування. Завдання «Діаграма», де необхідно оцінювати виконання завдань кожного дня за 5-ти бальною шкалою, в результаті закінчення щоденника буде побудований графік динаміки роботи в щоденнику.

VIII. Дії. Завдання, що спрямовані на практичну діяльність формування крос-культурної компетентності, що розвивають саме комунікативну складову.

Друга структура відповідає структурним компонентам крос-культурної компетенції:

1. Лінгвістична складова – спрямована на засвоєння нової лексики.

У щоденнику пропонуються завдання для роботи зі словами, методика запису нового слова, створення ілюстрації цього слова та введення його в речення. Також для вивчення нових слів задані техніки запам'ятовування: підписування речей вдома, метод «Цицерона», метод «Асоціацій». Робота в щоденнику базується на складових вивчення іноземної мови: слухання, читання, спілкування та написання.

- Слухання – робота з піснями, перегляд відео уроків, фільмів (інструкції додані в щоденнику).
  - Читання – читання оповідань.
  - Спілкування – відвідання розмовних клубів, бесіда з носієм мови, запис на відео тренувального монологу (розповіді про себе на іноземній мові), переказ оповідання, розігрування діалогу на тему «Моя професія».
  - Написання – завдання на ведення щоденника іноземною мовою кожні два дні, дати письмові відповіді на поставлені запитання, есе.
2. Соціокультурна складова. Для формування цієї складової, запропоновані такі завдання:
- Розроблення маршруту подорожі країною.
  - Тематика для написання творів: опис свого життя; твоя мрія; країна, яку хочеш відвідати; розповідь про культуру, традиції, звичаї твого народу.
  - Запис рецепту національної страви.
  - Аналіз різниці між рідною мовою та мовою, яка вивчається.
  - Описати ментальність народу та мову, яка вивчається також проаналізувати яким чином це допоможе у вивченні мови.
  - Опрацювати поезію.
  - Робота з прислів'ями, приказками, ідіомами.
  - Описати пам'ятки культури.
  - Описати національне свято, традиції країни.

Для створення соціально-психологічного портрету користувача «Language coach» було застосовано методики: Attitude/Motivation Test Battery: International AMTB Research Project (R. C. Garden), «Локус контролю» Дж. Роттера, «Оцінка схильності, до ризику» опитувальник О.Г. Шмельова, спрямованість особистості (орієнтаційна анкета Б. Басса), «Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні» В. Бойка. Також було створено авторську анкету для респондентів, що закінчили «Language coach» та для тих, хто ні. Attitude/Motivation Test Battery: International AMTB Research Project - це версія з теорії ставлення/мотивації (AMTB) учнів, які вивчають англійську мову як іноземну мову. Вона в собі містить шкали: інтерес до іноземної мови, мотиваційна інтенсивність, ставлення до англомовних людей, ставлення до вивчення англійської мови, бажання вивчати англійську мову, тривога при використанні англійської мови, інструментальна орієнтація.

Учасниками проекту стали студенти 2-го курсу (20 осіб), спеціальності «Психологія», Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка у період I семестру 2018 навчального року. Спочатку була організована настановча зустріч, на якій було представлено інтерактивний інструмент формування та розвитку крос-культурної компетентності, авторський персональний щоденник «Language coach» та запропоновано добровільно взяти участь у даному експерименті. Учасникам були видані паперові щоденники та інструкції щодо їх користування. Весь період експерименту контролювався авторами проекту в межах соціального додатку Telegram. Участь в експерименті погодилося взяти участь 18 студентів (17 ж., 1 ч.), із них 12,5% відмовилися від участі на 2, 3, 6-ті дні; 25% відмовилися на 4-й день; 37,5% відмовилися на 5-й день. Завершений цикл експерименту характерний 6-ти студентам, тобто 34% від кількості учасників. Експеримент був завершений у жовтні 2018 року, в межах зустрічі рефлексії з усією групою, незалежно від того, чи дійшли вони до кінця експерименту. У межах зустрічей відбувалося анкетування, тестування та опитування. Учасники мали змогу поділитися враженнями та рекомендаціями щодо поліпшення самого інструменту.

Також, в межах даної зустрічі був розіграний сертифікат, який надав можливість переможцю відвідати безкоштовно урок від носія мови, а саме англійської.

Нижче подано кількісний та якісний аналіз показників тих респондентів у кількості 6 осіб, які протягом 21-го дня систематично користувалися інтерактивним інструментом «Language coach» та завершили його в зазначений термін.

За шкалою «інтерес до іноземної мови» - позитивне налаштування мають 66% учасників, негативне налаштування 17%, нейтральне 17%. За шкалою «мотиваційна інтенсивність» - позитивне налаштування у 84%, негативне - у 16%. За шкалою «ставлення до вивчення англійської мови» - позитивне налаштування мають 84%, негативне - 16%. За шкалою «ставлення до англомовних людей» - позитивне налаштування у 66%, нейтральне - у 34%. За шкалою «інтегративна орієнтація» - позитивне налаштування у 100%. За шкалою «бажання вивчати англійську мову» - позитивне налаштування у 84%, негативне налаштування – у 16%. За шкалою «тривога при використанні англійської мови» - нейтральне налаштування у 33%, позитивне налаштування у 67%, що проявляється у високій тривожності при використанні іноземної мови. За шкалою «інструментальна орієнтація» - позитивне налаштування у 84%, нейтральне налаштування у 16%.

За результатами методики «Локус контролю» Дж. Роттера було виявлено, що 50% (3 особи) респондентів мають інтернальний локус контролю, а 50% (3 особи) – екстернальний. Даний показник свідчить про те, що орієнтація на себе, або на зовнішній світ не є ключовою для процесу вивчення іноземної мови. Але точки спрямування все таки визначають таку успішність. Наприклад, 33% респондентів мають спрямованість особистості на себе, 50% - на діяльність та 17% - на спілкування.

За результатами методики на дослідження емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні можна визначити, що 17% респондентів мають деякі емоційні проблеми у повсякденному спілкуванні; у 50% опитаних емоції «на кожен день» в деякій мірі ускладнюють взаємодію з партнерами та у 33% емоції явно заважають встановлювати контакти з людьми, можлива схильність до дезорганізуючих реакцій або станів. Також було визначено «перешкоди» у встановленні емоційних контактів: невміння керувати емоціями, дозувати їх у 14% респондентів було виявлено, 10% - неадекватний прояв емоцій та негнучкість, нерозвиненість, невиразність емоцій; 3% - домінування негативних емоцій та небажання зближуватися з людьми на емоційній основі. 100% респондентів мають середню схильність до ризику.

За результатами аналізу авторської анкети виявлено наступне. Оцінку щоденника запропоновано зробити за наступною шкалою оцінюванні: від 1 до 10, де 1 – це зовсім не сподобалося, а 10 – дуже сподобалося. Оцінка дизайну щоденника, різноманітність завдань та ефективність методу до мотивування вивчення іноземної мови оцінено на 9 балів 40 % респондентів, а на 10, 8, 7 балів – 20 %. Також було визначено завдання, які найбільше сподобалися опитаним: запис нового слова, створення ілюстрації цього слова та введення його в речення – 17%; робота з піснями – 25%; перегляд фільмів – 17%; завдання з методикою прийняття рішення «Квадрат Декарта», технологія постановки та формулювання цілі за технологією «SMART», «Шкалювання досягнення цілей» - 17%; робота з прислів'ями, приказками, ідіомами – 8%; завдання на ведення щоденника іноземною мовою кожні два дні – 8%; бесіда з носієм мови – 8%.

Було визначено завдання, які не сподобалися респондентам: завдання на рефлексію – 20%; «to do list» - 40%; завдання на перегляд фільму через задовгий алгоритм – 20%; завдання «Підсумок дня» – 20%; «Вдячність» - 20%.

Зафіксовані найскладніші дні: 12-й день (завдання з написанням есе, також позначене, як завдання, що не сподобалось) – 20%; 19-21 дні - 20%; 1-7 дні - 20%

(завдання на рефлексію); 10-й день - 20% (забагато завдань на один день); 9-й день – 20% (завдання на знаходження носія мови).

Визначені найлегші дні: 4-й – 10% (завдання на крос-культурну складову та на оцінку цілі); 5-й день - 10% (перегляд відео-уроків, роботі зі словами); 6-й день - 10% (робота зі словами та творче завдання на проєкцію себе в майбутньому); 7-й день - 10%; 11-й день – 20% (перегляд фільму, опис кумира); 14-й день - 10% (завдання на розвиток крос-культурної компетентності та роботу з поезією); 18-й день - 10% (робота з піснею, ведення щоденника); 20-й день - 10% (запис прислів'їв, приказок, ідіом); 21-й день - 10% (оформлення колажу бажань).

За результатами анкетування видно часовий період, коли респонденти виконували завдання: 80% виконували ввечері, 20% накопичували завдання та виконували 1 раз в 3 дні. У 100% респондентів відбулося формування крос-культурної компетентності через виконання завдань на дослідження культури, менталітету, традицій, звичаїв. У 100% респондентів виникло бажання продовжувати вивчення іноземної мови.

Виявлено, що 60% учасників були готові припинити роботу зі щоденником (через небажання виконувати деякі завдання, через накопичення невиконаних завдань, наявність завдань, які вимагають багато сил та прийняття рішень, наприклад спілкування з носієм мови, планування подорожі). У 40% опитаних бажання припинити роботу не виникло. 40% респондентів виконали завдання, що вимагає спілкування з носієм мови; 60% не виконали, з них 36% через брак часу, 12% через страх не впоратися, 12% через брак внутрішнього ресурсу. 100% учасників не виконали завдання – відвідання розмовних клубів.

Порівняння результатів методик учасників, які виконали щоденник та які відмовилися. Респонденти, які закінчили виконання щоденника мають більш позитивне спрямування на такі складові: інтерес до іноземної мови, мотиваційна інтенсивність, ставлення до англомовних людей, ставлення до вивчення англійської мови, інтегративна складова. Бажання вивчати англійську мову знаходиться на однаковому рівні. Тривога при використанні англійської мови має більш високий рівень в респондентів, що завершили щоденник. Інструментальна орієнтація має більш позитивне спрямування у респондентів, що відмовилися від участі, тобто опитані більш активніше розуміють для чого необхідно вивчати іноземну мову. Також було виявлено, що у них більша вірогідність наявності дезорганізуючих реакцій або станів також у них емоції явно заважають встановлювати контакт з людьми. За результатами тестування та анкетування можна визначити, яка категорія людей є потенційними користувачами щоденника «Language coach» для розвитку крос-культурної компетенції.

Це люди з високим показником бажання, інтересу та мотивації у вивченні іноземної мови, схильністю до інтеграції в іншомовному суспільстві, позитивно налаштованою інструментальною орієнтацією, тобто з чітким розумінням для чого вивчати іноземну мову (кар'єра, навчання, спілкування), та позитивним ставленням до вивчення іноземної мови, та до іноземців. Також з високим рівнем тривоги при використанні англійської мови. Вони мають спрямованість на діяльність, на виконання роботи, як найкраще. З деякими емоційними проблемами, що ускладнюють взаємодію з людьми (невміння керувати емоціями, складність у їх вираженні та дозуванні), що таким чином персональний щоденник може стати помічником у зазначених проблемних моментах вивчення іноземної мови.

Висновки. У даній статті проаналізовано поняття крос-культурної компетентності та виявлено компоненти формування та розвитку даної компетентності серед студентської молоді. Відповідно до теоретичного підґрунтя у сфері коучингу, самоменеджменту, арт-терапії та на основних психологічних засадах було створено та апробовано авторський продукт «Language coach», інтерактивний інструмент вивчення

іноземної мови. Визначено, що однією з умов розвитку крос-культурної компетентності є вивчення іноземної мови, що представляє собою індивідуальний процес із різною динамікою та вимагає специфічного підходу, що враховує положення самоменеджменту, психологічної самопідтримки в рамках культурного контексту. За допомогою обробки отриманих результатів методом тестування та анкетування вдалося створити соціально-психологічний портрет потенційних користувачів «Language coach» та сформулювати критерії тих людей які готові та відкриті до розвитку власної крос-культурної компетентності. До таких критеріїв віднесено: усвідомлення, мотивація, готовність, відкритість, активна дія, прогностичність мислення, схильність до ризику. Отримані критерії можна враховувати у подальшій роботі щодо розробки програми тренінгів, воркшопів впроваджених перед початком вивчення іноземної мови.

Виявлено, що інтерактивний інструмент формування та розвитку крос-культурної компетентності, авторський персональний щоденник «Language coach» не в достатній мірі формує діяльну складову, тобто користувачу важко перейти від вивчення до використання набутих знань. Це яскраво показано в анкетних відповідях, наприклад велика кількість користувачів не виконала завдання, де потрібно поспілкуватися з носієм мови та відвідати розмовний клуб. Тому, необхідно доопрацювати цю складову. Важливо, показати у яких моментах людина вже отримала досвід крос-культурної комунікації, стимулювати самоаналіз того, як це відбувалося задля отримання позитивного власного досвіду. Саме в таких умовах виникне адаптація до процесу використання іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Chi-Yue Chiu, Walter J. Lonner, David Matsumoto, Colleen Ward. Cross-Cultural Competence: Theory, Research, and Application. Journal of Cross-Cultural Psychology 2013.
URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022022113493716?journalCode=jcca> (дата звернення: 10.11.2018).
2. EF Education First // EF English Proficiency Index 2018.
URL: <https://www.ef.se/epi/> (дата звернення: 10.11.2018).
3. Future Work Skills 2020 // Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute 2011.
URL: http://www.iftf.org/uploads/media/S1382A_UPRI_future_work_skills_sm.pdf (дата звернення: 10.11.2018).
4. Griffin E. A. First Look at Communication Theory. The McGraw-Hill Companies 2012.
URL: http://rosalia.mercubuana-yogya.ac.id/wp-content/uploads/2016/04/ebooksclub.org_A_First_Look_at_Communication_Theory_8th_Edition.pdf (дата звернення: 10.11.2018).
5. Henry W. W. Potts, Jane Wardle, Cornelia H. M. Van Jaarsveld. How are habits formed: Modelling habit formation in the real world. European Journal of Social Psychology 2010. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/ejsp.674> (дата звернення: 10.11.2018).
6. В Україні запрацював соцпроект з вивчення іноземної мови // Укрінформ 2017.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2299045-v-ukraini-zpracuvav-socproekt-z-vivcenna-anglijskoi.html> (дата звернення: 10.11.2018).

Матеріал надійшов до редакції 15.11.2018

«LANGUAGE COACH» AS AN INSTRUMENT FOR THE CROSS-CULTURAL COMPETENCE FORMATION AND DEVELOPMENT

Kaniuka Inna

Ph.D. in Psychological Science, senior lecture at the Chair of General, Age and Pedagogical Psychology
Institute of Human Sciences
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine
i.kaniuka@kubg.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9654-6459

Serdiuk Liudmyla

Master of the Chair of General, Age and Pedagogical Psychology
Institute of Human Sciences
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine
lsserdiuk.il13@kubg.edu.ua

Abstract. The article reveals the description of a scientific and practical project aimed at developing cross-cultural competence among students of the Borys Grinchenko University of Kyiv. The mechanisms of formation and development of cross-cultural competence among students of the youth are revealed, as well as theoretically, the structural components of the above mentioned competence are researched in order to further successful adaptation of the personality in the process of intercultural communication. These components include: sensitivity to intercultural differences and linguistic understanding. An interactive tool for the formation and development of cross-cultural competence, author's personal diary "Language coach" was developed and tested. The principles and levels of this tool are described. Principles include: principles of conscious learning and conscious choice, interaction, positive attitude, creativity, reflexivity, self-motivation and readiness to act, self-management and monitoring, active and productive action. The content of the co-educational, interactive, creative, activity and reflexive levels of the proposed author's interactive tool is revealed. The peculiarities of the linguistic and socio-cultural component of the indicated instrument are revealed. It also describes the filling and specificity of the tasks, designed for the 21st day of the diary. Project Duration: February 2017-December 2018. Testing of interactive tools took place during the first semester of the academic year 2018. The participants were students of the 2nd year, numbering 20 people, specialty "Psychology", the Institute of Human Rights of the CUBA. The article provides in detail the format of organization and implementation of the project, interaction with its participants. As a result of the quantitative and qualitative indicators of the empirical part, a psychological portrait of users is created. The advantages and disadvantages of this tool are revealed.

Keywords: cross-cultural competence; transcultural; coaching component; linguistic component; socio-cultural component; training; reflection; self-management.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Chi-Yue, Chiu, Walter, J., Lonner, David, Matsumoto, Colleen, Ward (2013). Cross-Cultural Competence: Theory, Research, and Application, Sage journals, Journal of Cross-Cultural Psychology. November 10, 2018. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022022113493716?journalCode=jcca>
2. EF Education First. EF English Proficiency Index (2018). November 10, 2018. <https://www.ef.se/epi/>.
3. Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute. Future Work Skills 2020 (2011). November 10, 2018. <http://www.iftf.org/futureworkskills/>
4. Griffin E. A. First Look at Communication Theory // The McGraw-Hill Companies 2012 (2018). November 10, 2018. http://rosalia.mercubuana-yogya.ac.id/wp-content/uploads/2016/04/ebooksclub.org_A_First_Look_at_Communication_Theory_8th_Edition_.pdf

5. Henry W., Potts, W., Wardle, J., Cornelia, H. & Jaarsveld, V. (2010). How are habits formed: Modelling habit formation in the real world, Wiley online library, European Journal of Social Psychology. November 10, 2018.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/ejsp.674>.
6. Ukrinform (2017). November 10, 2018.
<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2299045-v-ukraini-zpracuvav-socproekt-z-vivcenna-anglijskoi.html>